

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

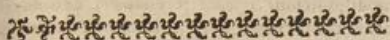
Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

Disquisitio XIII. De antiquâ excommunicationis infligendæ ratione, ubi agitur contra Elliesium Parisiensem Theologum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

versus Pontificiam implorasse. Utinam antiquam erga sanctam Sedem obsequantiam resumens, debitam sibi à Laicis ipse recuperare mereatur.

DISQUISITIO XIII.

De antiqua Excommunicationis infingendatione, ubi agitur contra Eliesium Parisiensem Theologum.

Præfatio.

1. IN sua circa antiquam Ecclesie disciplinam Dissertatione tertiâ præloquij loco tria præsupponit Eliesius. Primum desumitur ex ratione per auctorem illum sic deductâ. Nulla enim est hominum Societas, cui jus non sit & potestas eorum expellendorum, qui leges Societatis infringunt, vel ejus bono adversantur. Quemadmodum enim à corpore humano membra putrida sunt rescandanda, ne totum corpus inficiant, ita etiam in hominum societatibus necessum est, eos, qui Societati pessimis factis, vel exemplis obsunt, expelli, tum ne Societatem perturbent, tum ne ceteri in eandem trahantur pervertitatem. Id verò si quâ in Societate sit necessarium, maximè requiritur in Ecclesia, cujus finis est, rectam fidem & bonos mores in hominum animis conservare, ut beatitudinem æternam consequi possint. Nam si non posset Ecclesia homines prava facientes, aut docentes, à sua Societate removere, brevi tempore quàm plurimi eorum exemplo in eandem traherentur impietatem.

2. Secundum Eliesij principium petitur ex SS. Litteris. Cujusmodi porro, ait, expulsio dicitur excommunicatio, cujus sæpe sit mentio in Divina Scriptura. Et primum quidem Christus Matth. 18 hoc telum in pertinaces utendum esse docet, si peccaverit, inquit, in te frater tuus, vade & corripe eum in te, & ipsum solum, si autem te non audierit, adhibe tecum unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium, stet omne verbum. Quod si non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus: amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælis. His ergo Clavis usus fuisse Apostolos, constat ex incestuoso Corinthio, quem Paulus jubebat ab Ecclesia catu arceri; sicuti etiam jubebat evitandos quosdam circa fidem naufragantes, utpote Sathanae à se traditos: tradere enim Sathanae nihil aliud videtur esse, quàm à fidelium conventu expellere, uti constat ex cap. 5. epist. 1. ad Corinth. Quam expulsionem tam strictam voluit Iohannes in sua Epistola cap. 2. v. 10. ut ei, qui non permanet in doctrinâ Christi, ne ave quidem diei mandarent.

3. Tertium præfati Theologi principium accipitur ex usu Ecclesie, Apostolis posteriore. Post Apostolos, inquit, eadem disciplina semper in Ecclesia viguit. Observandum solummodò est, duplicem fuisse olim excommunicationem pro duplici reorum, in quos ferebatur, ratione: una etenim à S. Augustino medicinalis dicta, stringebatur in eos, qui vel per convictionem, vel per spontaneam confessionem criminis alicujus rei comperti, de eo dolentes ac gementes à communione removebantur tam ad

medelam, quàm ad exemplum. Altera verò excommunicatio à dicto S. Doctore mortalis appellata, ferebatur in rebelles, qui vel in suo errore pertinaces essent, vel crimen suum agnoscere, & plantere detrectarent. Quibus præsuppositis, & ad ulteriorem in decursu discussionem reservatis, tria generaliter ex Eliesio occurrunt hic examinanda, quorum primum est de modo & causâ excommunicationis ferendæ, secundum de subiecto excommunicationis capaci. Tertium de effectu excommunicationis.

§. I.

De modo & causis Excommunicationis.

4. Eliesius præsentis 3. Dissertationis sue cap. 1. ita definit excommunicationem, quod sit expulsio de fidelium conventu & Societate, quæ sit vi clavium à Christo Ecclesie traditâ. Quæ equidem definitio sustineri posset; at difficultatem ingerit explicatio per dictum Theologum facta, quod, licet Ecclesie nomine Episcopi ac Presbyteri præcipuè intelligantur, optimè tamen dici possit, claves Ecclesie ita esse datas universitati, quâ cunctos fideles complectenti, ut soli nihilominus Episcopi ac Presbyteri habeant potestatem eas exercendi. Quod proinde Eliesianum principium alibi refutavimus; hic tamen occurrit discutiendum; An exinde sortè factum sit, ut primis Ecclesie sæculis non solum Episcopi, sed cum eis Presbyteri, accedente etiam nonnunquam Laicorum consensu, excommunicationis judicium ferrent in noxios? Super quo quæsito lubet Eliesiana hic argumenta proferre ac expendere.

ARGUMENTVM I. Eliesij.

5. Hic Auctor ad probandum Excommunicationis judicium ab Episcopo ac Clericis cum consensu Laicorum esse latum; argumentatur primò ex Paulo Apostolo, qui non dicit, Corinthium incestuosum ab Episcopo, aut Presbytero excommunicandum esse, nec ipse tum autoritate sua solus excommunicat, sed jubet, id ab universa Ecclesia fieri: Ego quidem, inquit, absens corpore, præsens autem spiritu jam judicavi, ut præsens, eum, qui sic operatus est, in Nomine Domini Iesu Christi congregatis vobis, & mto spiritu, cum virtute Domini Iesu Christi, tradere hujusmodi hominem Sathanae in interitum carnis. Idem Apostolus 1. ad Thessalon. 3. omnibus Fratribus consulit, ut subtrahant se ab ijs, qui ambulabant inordinatè. Et Joannes in Epistola sua fratrem & natos ejus privatos monet, ut hæreticorum communionem fugiant.

Responsio.

6. IN hoc Eliesiano argumento abominanda prorius sit consilio tum judicij ex jurisdictione Ecclesiastica prodeuntis, tum executionis ex debita erga hanc obedientiâ à Laicis quoque faciendæ. Etenim in præallegato Apo-

to Apostolico ad Corinthios textu disertis verbis Paulus sibi attribuit iudicium Excommunicationis adversus incestuosum Corinthium late: Ego, inquit, *absens corpore, præsens autem spiritu jam iudicavi ut præsens eum, qui sic operatus est, in Nomine Domini Iesu Christi.* Numquid enim hinc verbis Apostolus iudicium illud sibi soli, non autem Cleri, vel etiam fidelium Laicorum universitati eatenus noscitur attribuisse, ut asseveraret, id iudicium à se factum esse in *Nomine Domini Iesu*? Sub hoc autē Domini Iesu nomine quid aliud importatur, nisi auctoritas Apostolica, Christi in terris vices repræsentans, Paulo per modum Legationis à Christo Domino commissa? Quis proinde aude dicere, hanc Apostolicam auctoritatem non Cleri duntaxat, sed etiam plebis fidelis universitati *originativè & principaliter*, Paulo autem *ministerialiter* duntaxat ac *executivè* inexistisse?

7. Inversus profectò est hic ordo, quippe cùm Apostolus ex præadductis verbis suis *clare* dignoscatur, plebi Corinthiæcæ mandasse duntaxat executionem sententiæ à se late, quatenus universi cum suo spiritu, sicque cum virtute Domini Iesu non alteri, quàm sibi Apostolo delegatà congregati, hominem illum à se jam *prævidè* iudicatum tradere jubebantur Sathanæ, in interitum carnis, exequendo scilicet iudicium à se factum. Sic pro inde quando idem Apostolus ad *Thessalon.* 3. consulit Fratribus, ut subtraherent se ab ijs, qui ambulabant inordinatè, perinde, ac Ioannes in *Epist. sua* monuit, hæreticorum communionem esse fugiendam: ex his Apostolicis admonitionibus liquidò evincitur, ita fuisse Apostolis potestatem faciendi statuta seu monita, aliquam Excommunicationis speciem erga perversos præsertim hæreticos præferentia, ut fidelium laicorum esset, parendo ad executionem illa deducere.

ARGUMENTUM II. Elliesij.

8. PERgit hic Parisiensis Theologus *secundò* argumentari. Post Apostolos eandem disciplinam aliquando fuisse in usu, tunc enim communi Presbyterorum iudicio, fidelium insuper omnium consensu accedente, reos fuisse expulsos à communionem, testis est Tertullianus in *Apologetico* ita scribens: *Indicatur ibi (nempe in conventu communi, cui omnes aderant) magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu, summumque iudicij Divini præiudicium est, si quis ita deliquerit, ut à communicatione orationis & conventus, & omnis sancti commercij relegatur.* Extant porro antiquæ huius disciplinæ vestigia in Cypriani *Epist. 57.* & vicissim in Presbyteri Romani *Epist. 31.* uti etiam in Synodo Carthaginensi, nec non dicti Cypriani *Epist. 9.*

Responsio.

9. TERTULLIANUS præcitatus minimè dicit, iudicium in conventu communi peractum de noxijs, ab orationis, omnisque sancti

commercij communione relegandis, ita esse factum, ut auctoritas iudicaria penes totam eam universitatem subsisteret. Oportet igitur animadvertere, quòd in ordine ad eummodi iudicium legitime ferendum, duo debeant concurrere, quorum alterum sit circumspectio prudentiæ ex varijs seu Clero inferiori, seu ipsimet etiam plebi magis perspectis circumstantijs accuratè ponderandis plerumque dependentis. Et hæc est ratio, cur iudicia ferenda excommunicationis coram toto conventu exerceri solerent: maximè cùm sententiæ executio postmodum fieri deberet à subditis, ipsismet etiam laicis fidelibus, quibus incumbere, ut parendo sententiæ, noxijs legitime excommunicatis denegarent sanctorum commerciorum communicationem. Alterum pro iudicij valore substantiale requisitum est jurisdictionis auctoritas, cujus nulla quoad exercitium portio, ipsomet Elliesio fatente, est penes laicos, imò & Clericos inferiores, nisi quatenus illi participant de jurisdictionis seu Papæ, seu Episcopi in se facta quapiam transfusione. Et hinc quando Cyprianus in *præcit. Epist. 57.* dicebat, se statuisse, nihil à se agendum absque Presbyterorum suorum consilio, nonquid aperte confessus fuit, penes se duntaxat ceu Episcopum, non verò penes Presbyteros, pro consilio dando solum aditos, stare auctoritatem iudicariam? Quando rursus in Presbyteri Romani ad Cyprianum *Epist. 31.* comprobatur lapsorum ratio tractanda sub collatione consiliorum cum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Confessoribus, pariter adstantibus Laicis: nunquid hinc verbis ratio duntaxat consultiva laicis inferioribus Clericis tribuitur, potestate iudicariæ remanente penes Episcopum? Que methodus in Concilio etiam Carthaginensi observata, & in *Epist. 9.* Cypriani iterum insinuata minimè evincit, vel Clericis Episcopo inferioribus, vel plebi quidquam jurisdictionis ad causas Ecclesiasticas, adjudicandas inexistisse.

ARGUMENTUM III. Elliesij.

HIC Auctor *præsenti* *Disert. 3. cap. 1. ait*, successu temporis factum esse, ut à iudicio excommunicationis ferenda plebs quidem removeretur, attamen sententia ferretur ab Episcopo simul ac Clero, quam sententiam si ratam habuerat Synodus Provincia, non potuisse à quoquam rescindi. Cujusmodi Synodi, seu fori Ecclesiastici ex Episcopo simul ac Presbyteris consistentis sæpius meminit antiquos. Etenim Ignatius *Epist. ad Magn.* ait, *Episcopum præsidere loco Dei, & Presbyteros loco confusos Apostolorum.* Et idem Episcopus ad *Philadelphenses* vocat *Concilium Episcopi*, similiter Tertullianus in *Apologet.* Presbyteros appellat *Præsidentes*. Cujus itylum imitatus Cyprianus *Epist. 55.* Clerum Romanum cum Cornelio Papa *Præsidentem* vocat, Concilium quoque Carthaginense *IV. cap. 23.* dicitur, ut *Episcopus nullius causam audiat absque præsentia suorum Clericorum.*

Re.

Responso.

Concesso etiam, quod apud antiquos in more fuerit, ut Episcopus & Presbyteri sederent in foro Ecclesiastico: num hinc fas est inferre, judicariam ejus fori auctoritatem æquè ac pariter extitisse in Clero atque Episcopo? Contrarium profectò evincunt illæ ipsissimæ, quas Elliesius adfert, auctoritates. Dum enim S. Ignatius in epist. ad Magnesios ait, episcopum præsidere loco Dei, & Presbyteros loco confessus Apostolorum; Quid aliud per hoc insinuat, nisi quodd, sicuti Apostolica auctoritas respectu Dei vicaria est, atque ab hac descendens, sic Presbyterorum præsentia sit respectu Episcopi vicaria in tantum, ut repræsentet jurisdictionem propriam Episcopi. Et sic eodem Ignatio in Epist. ad Philadelphios teste, Presbyteri merito vocantur Concilium Episcopi, utpote cujus repræsentant Tribunal: sicque juxta Tertullianum præcitatum præsent non suo, sed Episcopi nomine. Quemadmodùm Clerus quoque Romanus cum Papâ est præsidens, non aliam tamen, quam ipsius Pontificis auctoritatem sibi demandatam præfert. Hinc quando Concilium Carthaginense IV. prohibebat, ne Episcopus absque præsentia suorum Clericorum causas dijudicaret, eatenus pro maturiori captando consilio ipsi præscribatur judicij forma, ut Clerici tamen non alterius, quam sibi participatæ jurisdictionis Episcopo propriæ vices subirent. Juxta quem adeò sensum accipiendæ sunt reliquæ insuper per Elliesium adductæ auctoritates.

ARGUMENTUM IV. Elliesij.

Hic Theologus ubi dixerat, in Concilij Provincialium cum Episcopis sedisse quoque Presbyteros: exinde paginâ 251. contendit quod evincere, Synodi Provinciae sententiam olim fuisse eatenus ratam habitam, ut à nemine rescindi posset. Ad quod probandum inducit tum Canonem Apostolicum, his verbis exaratum: Si quis Clericus, vel Laicus segregatus, vel non recipiendus discedens, in alterâ urbe receptus fuerit absque litteris commendatitijs, segregetur, & qui recepit, & qui receptus est. Sunt Canones quorundam Conciliorum, nempe Eliberitani cap. 13. & Arelatensis I. unâ cum regulâ Apostolicâ, à Concilij Antiocheno. cap. 3. & Sardicensi cap. 3. & Cæsaraugustano. cap. 5. imò Concilio quoque Nicæno comprobati, ut scilicet abjectum ab altero Clericum, altera Ecclesia non recipiat. In quam sententiam plures adhuc allegationes eo loco videri possunt.

Responso.

Sub his allegationibus summopere miror, Elliesium non advertisse, illis locis interdicti duntaxat, ne in una urbe, sive ab uno Episcopo, aut etiam ab aliquo Provinciae Concilio excommunicatus, vel in alterâ urbe, vel ab alio Episcopo, vel ab alijs recipiatur ad communionem. Hujus adeò prohibitio-

nis verba similia repetitiva, parem solummodo excludunt jurisdictionem, non verò supereminentiorem Romani Pontificis auctoritatem: quamvis nec iste judicij ab inferiori tribunali latis absque injuria seu probata, seu probabilis argumento se ingerat, non equidem ex defectu supereminentis jurisdictionis suæ, sed ex debita prudentiæ circumspeditione; uti hæc in antecedentibus fusè discussa habentur. Quâ de causâ ipsimet quoque Pontifices si, quos ignorabant excommunicatos, absque legitima ad se factâ appellatione recepissent, rescribere non dubitabant, se nescientes id fecisse, utpote qui merito profiterentur, se cunctorum ubique confacerdotum adjutores & consolatores esse: rescindebantque proinde absolutionem à semet fraudulenter emendicatam. Quamvis verò idem Pontifices quandoque rescripsissent, se oblaturos Concilij Nicæni Canonem, quo excommunicati prohibentur ab alijs recipi; nequit hoc aliter intelligi, nisi quod ejusmodi Pontifices aliquam ex eo Canone directivam regulam accipere sponte suâ essent parati: dum cæterokin is Canon sub voce alijs, ijs duntaxat, qui similem seu parem cum excommunicante jurisdictionem obtinent, fecerit interdictum de non recipiendo excommunicato, nec adeò sub aliquâ strictâ obligatione afficere possit supereminentiorem Apostolicæ Sedis auctoritatem.

§. II.

Quomodo Ecclesiæ sese mutuo excommunicarint, & quomodo Romani Pontificis communio semper fuerit necessaria.

ARGUMENTUM I. Elliesij

Hic Auctor à pag. 253. cum exposuisset, quomodo Ecclesiæ mutua inter se communi- 14. catione olim fuerant conjunctæ, tum per litteras communicationis, ad se invicem scribi consuetas, tum ex fidelium ulro citroque commeatium ad communionem admittione, modò ab Ecclesijs suis detulerint litteras commendatitias. Exinde pag. 255. multis exemplis explicat modum mutua Ecclesiarum excommunicationis, nempe cum Episcopus, vel Ecclesia quædam in alterius Ecclesiæ, aut Episcopi doctrinâ, seu disciplinâ pervertum quid esse arbitrabatur, tunc nuntium ejus communioni mittebat. Sic Epiphanius Theophilum Jerosolymitanum excommunicavit: sic tempore Arii Ecclesiæ ac Episcopi se mutuo excommunicarunt: sic a Cælestino, & Cyrillo excommunicatus est Nestorius &c.

Responso.

Nihil hîc occurrit refutandum, placuit autem sub jungere, quæ Theologus ille Parisiensis pag. 256. in hæc, minimè improbanda verba disseruit. Cùm Ecclesiâ, inquires, H h h h Roma-

Romana propter primatum, sit centrum unitatis, ejusque Antistes ceterorum omnium Caput constitutus sit, ut schismatis tolleretur occasio; haud dubium est, quin magnum ac certissimum sit argumentum, eos esse de Ecclesiâ, qui ipsi tanquam Capiti adherent, & cum eo communione junguntur. Econtra vero magnum esse schismatis præjudicium, si quis ab ejus communione sit alienus. Quod tamen intelligendum est de Pontifice legitime electo, & sedente in Cathedrâ Petri, clavibusque sibi à Deo datis, ut par est, utente: nam si quis Ecclesiam Romanam invaderet, & illegitimè ordinaretur Pontifex, in hæresim incidere, & à Concilio depositus declararetur, jam non esset schismaticus is, qui ab eo discederet.

ARGUMENTUM II. Elliesij.

16. **M**erito nihilominus majori ex parte reprobanda veniunt, quæ ille Parisiensis Doctor eodem in loco protulit. Sitamen, aiens, Romani Pontifices sine causâ excommunicationem ferrent, Ecclesiâque judicaret, excommunicationem esse temerè latam, tunc ab ipsis excommunicati pro schismaticis non essent habendi, modò animum retinerent servandæ cum Romano Pontifice unitatis, & ad recuperandam ejus communionem totis viribus allaborarent. Sic enim nemo, Asiaticis licet à Victore excommunicatos, dixerit, fuisse schismaticos, & ab Ecclesiâ extorres. Nemo Cyprianum & Africanos Antistites, nec non Firmilianum & Orientales, licet à communione Stephani pulsos, ab Ecclesiâ alienos fuisse pronuntiabit: quin econtra Augustinus sæpe sæpius probat, Africanos dici non potuisse schismaticos, & moderationem Cypriani nunquam non commendat. Quis affirmaverit, Meletium, Cyrillum, & alios Orientales ab ipso stantes, schismaticos fuisse, quia cum Ecclesiâ Romanâ non communicabant, aut quis econtra non fateatur, Paulinum & ejus socios in periculum schismatis venire, licet cum Ecclesiâ Romanâ communioni juncti fuerint? Quis audeat dicere, Athanasium, & alios fuisse schismaticos; Arianos verò in Ecclesiâ, eò quòd Liberius hos ad communionem suam admisisset, illos ab eâ repulisset? Nemo item Atticum Constantinopolitanum, & omnes Orientis Patriarchas pro schismaticis & excommunicatis unquam habuit, licet à comunione Romanæ Ecclesiæ divisi aliquando fuerint, retento semper animo, uniendi sese cum Ecclesiâ Romanâ, uti etiam à Cypriano, aliisque à communione Pontificis Romani repulsi egregiè observatum fuit.

Responsio

17. **C**um causa ad excommunicandum requisita, non tantum sit *juris*, sed etiam *facti particularis*, circa quod Papa errori est obnoxius, omninò potest quandoque contingere, ut excommunicatio per Summum Pontificem lata, ob causâ, ex quâ fertur, non subsistentiam, non pariat *per se loquendo*, conscientiæ obligationem: quamvis *per accidens* tum ratio-

ne evitandi scandali, tum ex obligatione non resistendi Judici, in foro externo legitime procedenti, possit subesse obligatio in excommunicato, abstinendi ab actibus per talem censuram prohibitis.

Ex quo tamen principio exempla per Elliesium proxime deducta, quatenus etiam vera essent, minimè relevarentur. Cum enim Asiatici, sub Paschatis decimaquintâ lanâ celebrandi ritu pertinaciter fovere niterentur Judæismum, à Plasto latenter introductum, quomodò à Victore Pontifice propterea excommunicati, sub hac censurâ infor descendendo, non haberentur schismatici? At quæ aduersus Cyprianum, aliisque seu Africanos, seu Orientales Episcopos in præsentii argumento proferebantur, longè aliam faciem præferunt decriptam Tomo 1. Concil. Edit. Parisien. pag. 446. Ubi namque orta fuisset questio: An Baptismus, quem minister hæreticus secundum legitimam Ecclesiæ Catholicæ formam, ac debent ministri intentionem contulisset, invalidus sit, idque reiterandus? Cyprianus equidem cum Firmiliano Asiæ, aliisque plurimis Orientalibus Episcopis, id non modò affirmavit, sed plerumque hæc de rein Africa habitis Concilijs confirmavit, unum nempe esse Baptismum, qui extra unam Ecclesiâ Catholicam non invenitur.

Verum postquam Stephanus Papa contrarium ex Apostolicâ traditione sanxerat, nempe validum & nequaquam reiterandum esse Baptismum ab hæretico ministro juxta formam à Christo præscriptam collatum. Exinde ad Stephani Pontificis sententiam, non modò omnes ferè Patres Africani, sed ij etiam, qui propugnatores erant contrarij dogmatis, Firmilianus, Dionysius, & Cyprianus accesserunt; uti ex S. Augustino Epist. 41. ad Vincent. & de Baptismo contra Donatistas. 6. cap. 4. item ex S. Hieronymo contra Luciferianos probare licet. Quo igitur jure dicere potuit Elliesius, Cyprianum, & Africanos Antistes, nec non Firmilianum & Orientales à communione Stephani pulsos, minimè tamen à S. Augustino habitos fuisse schismaticos? De Meletij equidem schismate constat ex his Ecclesiast. quâ tamen facte indebitè ac falsè ab Acatio contaminatus fuit Cyrillus. Nec ubi Liberius falsâ & larvatâ facti specie deceptus, Arianos in communionem recepit, à Athanasiumque damnavit; ex Cathedrâ sua Apostolicâ uti Pontifex, sed uti homo in ipsa, quâ facti sunt, deceptioni obnoxius egit, nec ullum adeò argumentum hinc delumiri potest, ac si ab Ecclesiâ Romanæ communionem remotos quis stare posset, quin esset schismaticus. In quo econtra censu reputantur merito, quotquot adversus Cathedram Apostolicam se se olim erigebant Orientis Patriarchæ, à Summis Pontificibus propterea excommunicati. Firma igitur stat illa regula, quòd schismaticus sit, quisquis non tam à privata Pontificis personâ, quam Ecclesiæ Romanæ, seu Apostolicæ Sedis communionem pulsus, ejus unitatem per proteveria suâ pettinaciam scindere conatur. Quod optimè firmatur ex sequenti Elliesij discurfu. Si rem, inquam, penitus

nitius sciretur, ideo necessaria semper habita est Romani Pontificis communio, ut quis non haberetur pro schismatico; quia per eum tanquam per unitatis centrum, omnibus Ecclesijs uniuntur fideles. Ex communi autem Ecclesiasticorum Scriptorum consensu perhibentur Schismatici, qui à totius Ecclesiæ sub uno Capite unitæ communionem separati sunt &c.

ARGUMENTUM III. Elliesij.

20. Theologus hic Parisiensis, ijs, quæ proximè fuerunt allata, præsuppositis, subinfert, facile concludi, quamnam è dissidentibus Ecclesijs sit schismatica. Manifestum namque reddi ex dictis, illam Ecclesiam esse habendam schismaticam, à cuius communionem ceteræ omnes, vel pene omnes dissident. Etenim si totius orbis Ecclesiæ, cum Ecclesijs dissidentibus, & à se invicem divulsis communionem fovissent, ea licet inter se divisa, ab Ecclesia tamen universâ non erant separata, uti contingit in negotio Asiaticorum, Cypriani, Meletij, &c. Si verò totius orbis Ecclesiæ dissentirent, ita ut magna illarum multitudo ex utraque, parte staret, dissensio quæ foret de fide, tunc ea pars pro verâ Ecclesiâ esset habenda, quæ antiquam doctrinam retinebat. Si porro paucæ Ecclesiæ nollent, cæterarum omnium decretis obtemperare, censendæ forent ab Ecclesiâ extorres. Sic Montanista & Novatiani, licet antiquæ circa pœnitentiam severitati inhærent, quia tamen pauci erant, qui illam retinendam ducerent, cæteri quæ omnes volebant lapsis veniam indulgere, meritò schismatici sunt habiti. Sic Episcopi, qui stabant à Donato, pro schismaticis habendi fuissent, quamvis Cæcilianum traditorem fuisse, constitisset, quia ab omnium Ecclesiarum communionem propter unius Episcopi crimen excelsissent. Ita etiam, licet Asiatici tempore Victoris minimè fuerint schismatici, quia tamen post Concilij Nicæni Decretum, eandem cum Asiaticis disciplinam mordicus retinuerunt, meritò pro schismaticis habiti sunt. Sic Lucifer, & pauci factionis ejus homines, licet antiquæ circa Episcopos lapsos disciplinæ defensores, velut schismatici & perturbatores excepti sunt.

Responsio.

21. Signum schismaticorum cœtum ab unâ verâ Ecclesiâ discretivum, longè solidiori ratione desumitur ex S. Cypriano lib. 1. epist. 3. ad Cornel. scribente in hæc verba: Neque enim hereses abortivæ sunt, aut nata schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesiâ ad tempus Sacerdos, & ad tempus Index vice Christi cogitatur. Cui consonat, quod in eisdem S. Doctoris lib. 2. Epist. 10. ad Cornelium habetur: Se misisse, ait, collegas suos ad Papam pro membris scissis ad Catholicæ Ecclesiæ unitatem componendis: sed quoniam diversæ partis obstinata & inflexibilis pertinacia, radices & matricis suam & complexam re-

cusarunt, ideo Catholica unitatis adulterum & contrarium Caput extra Ecclesiam fecisse. Quòd si ergo schisma ex pertinaci erga matricem Ecclesiam Romanam dissensione, ac erga Papam vices Christi gerentem Judicem contrarietate subsistat, quomodò fieri potest, ut totius Orbis Ecclesiæ cum Ecclesijs dissidentibus, & à se invicem divulsis, adeoque ex unâ saltem parte ab Ecclesiâ Romanâ discissis, communionem fovere queant, & tamen ab Ecclesiâ universâ, ex uno Capite & Sacerdote, Christi Vicario, Pontifice Romano, unitatem suam obtinente, non sint separata? Eandem profectò sortem tales ab Ecclesia Romana dissidentes Ecclesiæ subibunt, perindeque schismati obnoxia erunt, ac fuerant tum Montanista & Novatiani, tum Donatista, & Asiatici Victoris Papæ, ac postea Nicæni Concilij decreto circa Paschatis celebrationem pertinaciter renitentes, alijsque adversus Romanum Pontificem ex Cathedrâ Apostolicâ desinentem protervè oblucentes.

S. III.

Quibus de causis ferri possit excommunicatio?

Primò. Elliesius præsentis Dissert. 3. cap. 2. 22. excommunicationis ordinariæ tres statuit causas, nempe pravam doctrinam disciplinæ à Christo & Apostolis tradita adversantem: vitam flagitiosam Christi præceptis contrariam: & privati alicujus rebellionem, adversus Ecclesiæ sive propriæ & particularis, sive communis & universalis disciplinam. Quas excommunicationis causas Theologus citatus probat ex notis S. Scripturæ textibus ibidem allegatis.

Secundò. Idem Elliesius distinguit excommunicationem in medicalem & mortalem, quarum prior infligitur ad resuscitandam in peccatore pœnitentiam, vitæque ad eam emendationem; posterior autem fertur in peccatores obduratos, de quibus vix ulla superest respicientiæ spes, sicque quasi mortui eiciuntur extra sanctam Ecclesiam. Cujusmodi mortalis excommunicatio vocari solet anathema, quod juxta Conciliorum morem non inferebatur, nisi prius excommunicatione medicinali fuissent percussi, conformiter ijs seu decretis, seu testimonijs, quæ prædictus Theologus adfert pag. 261. in fine, & pag. 262. usque ad medium. Ubi tamen subditur, excommunicationem medicalem non semper præcessisse mortalem, præcipuè ubi nulla spes emendationis apparebat: quamvis semper fuerit necessarium, excommunicationis sententiæ præmittere trinas admonitiones, uti extat sancitum in sacris Canonibus cit. pag. 262. post medium adductis. Quare ne publici quidem peccatores, aut hæretici statim excommunicatione mortali plectendi erant, sed prius corripiendi, postmodum admonendi ab Ecclesiâ, & medicinali excommunicatione plectendi, ac tum demùm ab Ecclesiâ penitus eliminandi, juxta institutum à Christo corripiendo.

H h h 2 rum

- rum Fratrum regulam.
24. *Tertiò.* Tradit præcitatus Elliesius pag. 260. excommunicationem mortalem ferri non posse, nisi crimen sit manifestum & publicum. Quamvis enim nonnulli putent, penitentiam publicam, ac proinde excommunicationem medicinalem olim inflictam esse pro peccatis occultis, neminem tamen hætenus existimasse, aliquem ab Ecclesiâ invitum excommunicari, aut pelli potuisse, nisi manifestum foret ejus crimen; quippe cum nullus debeat excommunicatione mortali plecti, qui non vel suo, vel aliorum testimonio fuerit convictus, & penitentiam agere detrectarit; uti pluribus testimonijs probare conatur præcitatus Theologus.
25. Quod equidem circa excommunicationem mortalem, imò & medicinalem ferendam sententiæ discrimen haud improbo: at circa excommunicationem latae sententiæ res aliter se habet, ita ut hæc indici possit generali aliquo statuto, criminis cuiuspiam, si forte per nequitiam sit patrandum, eatenus vindice, ut Canon excommunicationis, vel anathematis comminatorius sit loco perpetuæ admonitionis, ipsoque factò incuratur ejusmodi censura à transgressore illius Canonis, quantumvis scelus externo tamen opere consummatum, sit occultum, neque juris, neque facti notoreitate publicum.
26. *Quartò.* Cum Elliesius pag. 269. iterum probasset, excommunicationem ferri non posse in occultos aut hæreticos, aut peccatores, quippe cum excommunicatio sit separatio à fidelium conventu & Societate, seu actus clavium externus, & in foro exteriori exercendus: neque enim homo internus ligatur ab Ecclesiâ, sed se ipsum per peccatum ligat coram Deo, non coram Ecclesiâ. Exinde illhanc moveret quæstionem; *An hoc accipiendum sit, non tantum de excommunicatione ferenda, sed etiam latae sententiæ?* Celebris namque est apud Canonistas ista distinctio excommunicationis ferendæ, & latae sententiæ: quarum priorem, ipsomet Elliesio animadvertente, illam dicunt, quam per ipsum actum meretur quidem peccator, non tamen incurrit ipso factò, sed infligitur per subsequenter sententiam: posteriorem verò, ajunt, ipso factò incurri ob scelus patratum, cui ex vi alicujus Canonis seu statuti est annexa talis censura. Priorem proinde excommunicationem, fatentur Canonistæ, ferri tantum posse in peccatorem notorium, & criminis convictum: posteriorem verò ipsâ perpetracione criminis incurri, contendunt: imò nonnulli ex ijs ajunt, eam in peccatum prorsus internum cadere posse, alij verò censent, hanc non secus ac cæteras censuras, minimè habere locum in peccatis merè internis, nisi extrinsecus prodierint per aliquod dictum, aut factum, licet hominibus ignotum.
27. *Quintò.* Adversus hanc Canonistarum doctrinam excipit Elliesius à pag. 270. circa finem, excommunicationem latae sententiæ non esse eam, quæ hucusque descripta est. Nam quotiescunque in Canonibus antiquis dicitur

anathema generatim in eos, qui hoc, aut istud scelus patnaverint, hoc nihil aliud esse, ait, quam eos, qui istud egisse convicti fuerint, excommunicandos, non autem reverè excommunicatos esse. Unde idem Doctor Parisiensis pag. 271. concludit, quòd anathema, secundum propriam hujus vocis significationem, nihil aliud sit, quam diris devoveri, exitioque dignum haberi, sicque adeò sub ejusmodi voce exprimi excommunicationem ferendam, non latae sententiæ. Imò verò per excommunicationem latae sententiæ hominem re ipsâ non excommunicari, sed excommunicandum decerni statim, atque convictus fuerit ejus rei, propter quam fertur à jure, sine ullo prævio judicio.

Verùm pro sexto hujus Elliesianæ exceptæ sequentem accipe reservationem. Cum enim hic Theologus fateri debeat, vi Clavium Ecclesiæ posse decerni, ut statim, ac convictus quis fuerit facinoris, propter quod excommunicatio fertur à jure, sit absque ullo prævio judicio excommunicandus; quærit ejusdem S. Ecclesiæ indefinita ad quodcumque ligandum potestas facere possit decretum sceleris cuiuspiam eatenus prohibitorum, ut quisquis talis peccati reatum opere aliquo externo compleverit; ipso jure non tantum sit excommunicandus, sed ipso factò excommunicatus? Quo proinde excommunicandi modo per plures Summorum Pontificum, atque Conciliorum Constitutiones stabilito, distinguere jam oportet, inter ipsam excommunicationis censuram in foro conscientie incusam, ejusque auctoritativam in foro exteriori publicationem. Quarum prior equidem haud requirit peccati notoreitatem, sed externam duntaxat sceleris consummationem: licet posterior exigat delicti, excommunicationem ipso factò & jure annexam habentis, legitimam in foro exteriori probationem. Et hinc facile patere poterit, qualiter accipienda sint ea, quæ Elliesius pag. 273. usque ad pag. 271. fusè prolequitur.

§. IV.

In quos ferri possit, ac debeat Excommunicationis censura.

Quæ hanc in rem Elliesius à pag. 277. disserit, ea vel nullam continent difficultatem, vel alibi jam discussa fuerunt. Super sunt expendenda solummodò tum de Regibus, tum de integris Regnis; *An excommunicatio, seu interdicti censura subijci queant?*

ARGUMENTUM I.

Nostratis de Regibus sententiæ.

Elliesius præsent. pag. 278. pro nostrâ sententiâ, Reges excommunicari posse affirmante, ita disserit. Cum equidem Romani Pontifices à Gregorio VII. ita excommunicarint Reges, ut simul eorum subditos à Sacramento fidei absolverent, Regnaque co-

rum cuilibet occupanda traderent: hinc factum est, ut Regum defensores absolute negarint: Reges excommunicari posse eo saltem modo, quo Romani Pontifices eos excommunicari conabantur. Verum si quis exacte loqui velit, dicere debet, Reges absolute ab Ecclesia excommunicari posse, hoc est, indignos Ecclesie communionem declarari in rebus spiritualibus, non autem in temporalibus ac civilibus, cum proprius effectus excommunicationis, non attingat temporalia, sed spiritualia. Quamvis enim Reges sint Monarchae & Principes Reipublicae civilis, in Republica tamen Ecclesiastica sunt tantum membra, debentque obtemperare legibus hujus Reipublicae, aut ab ea excidere. Potest ergo absolute Princeps, qui Leges Christi & Ecclesiae violat, Ecclesia indignus haberi, & declarari; prout multa exempla a praecitato Theologo adducta demonstrant.

Exceptiones Elliesiana.

30. Hic Parisiensis Doctor excipit primo. Non posse tamen Regibus per excommunicationem interdici, aut prohiberi, quae sunt Juris naturalis & Divini: sic v. g. non posse vi excommunicationis prohiberi, ne Patres familias suam regat, alarque familiam, neve Filius familias Patri & Matri debitum praestet honorem. Similiter igitur non posse excommunicationem impedire, quod minus Rex Regnum administret, regat, gubernet, moderetur, ac proinde non posse subditos a Sacramento fidei absolvi, & Regem regnandi jure privari. Secundo. Licet absolute possint excommunicari Reges, non tamen expedire, id facere, plus enim inde detrimenti Reipublicae Christianae accedere, quam Boni; nec id fieri posse sine magno periculo schismatis, pacis publicae perturbatione, Ecclesiae vexatione, & caeteris calamitatibus, quas inde sequi, moraliter certum est. Atque hinc in Imperatores haereticis addictissimos nullam excommunicationis censuram ab antiquis Episcopis fuisse fulminatam, ne scilicet eos gravius exacerbarent adversus Ecclesiam; veluti ostendant exempla cit. pag. 279. relata. Tertio. Gallis suis semper fuisse persuasum, ut nunquam Reges suos excommunicari passi fuerint, multis hanc in rem adductis, at inferius discutiendis exemplis.

Refutatio istarum Exceptionum.

31. Circa primam igitur exceptionem disquirō ex Elliesio, cum sequenti cap. 3. secundarium a Jure positivo sancitum excommunicationis effectum, dicat in eo situm esse, ut nulla cogente necessitate, vel utilitate, cum excommunicatis non incurratur familiaritas seu convicius, atque colloquium; an non excommunicationis vim aperte proficiatur, ad politicorum etiam, ex jure duntaxat positivo subsistentium commerciorum privationem extendi posse? Esti vero juris naturalis ac Divini sit obedientia & subjectio erga Regem, quamdiu ma-

net in statu Regiae praecellentiae, attamen juris tantum positivi est, quod hic in individuo sit legitimus Rex, ita ut, si publici Boni ratio & necessitas id exigat, a Statibus Regni, ipso met etiam Elliesio alibi fatente, deponi valeat. An non igitur ad Regalis in hoc individuo dignitatis subsistentiam, jure duntaxat positivo nixam; poterit secundarius excommunicationis, jura commerciorum etiam politicorum adimere praevaleat effectus, eatenus extendi, ut jure Regiae gubernationis intra hanc individuum personam adempto, per consequentiam cesset subditorum debitum ad fidelitatem & obedientiam, indeque ruat super hoc debito fundatum jurisjurandi homagium.

32. Circa secundam exceptionem in promptu sunt varia ex Ecclesiasticis historijs exempla, ita ut Regum ac Imperatorum excommunicationes ad meliorem quandoque statum istos redegerint, vel etiam violentiarum excessiva nequitia necessario exegerit earum per censuras Ecclesiasticas repressionem, vel ob plurimum & graviorum ex Regum excommunicationibus imminentium malorum certa discrimina, fuerit consultius judicatum, a censuris abstinere. Quid ergo pro temporum varietate, possit hanc in re videri expedientius, summi Ecclesiae sanctae Moderatoris prudentia optime sciet discernere.

33. Circa tertiam exceptionem fatetur imprimis ipsemet Elliesius; a Nicolao I. jussu de causa fuisse excommunicatum Lotharium Galliae Regem, eo quod Teutbergam dimissam, Waltradam duxerit uxorem; quamvis Theologus ille contendat, hoc ab illo Pontifice tanquam Judice & arbitro a partibus electo, factum esse. Quidni vero ipsissimum hoc arbitrium dixisset, fundatum fuisse in Clavibus Ecclesiae, quas revereri debebat Lotharius? Quomodo enim ex partium arbitrio stare potuisset excommunicandi potestas? Excommunicationis censuras in Philippo I. & II. Galliae Reges, non iniquis de causa esse a Summis Pontificibus latas, ac propterea ab Episcoporum Gallicanorum Synodis confirmatas, iterum fatetur Elliesius. Quamvis proinde vel Hincmarus non acquieverit praecepto Adriani Papae juhentis, ut a Carolo Calvi consortio & communionem discederet: vel alij Gallicani Antihites varijs temporibus se opponerint excommunicationibus in Reges suos a Pontifice Romano vibratis; quid totum hoc derogare valet indefinita Petri clavium super quocunque in terris potentiae auctoritati, dum ligamen ab ista factum, in ipsis etiam calis ratum habitum iri, verbis dilertis Christus pronuntiavit? Si de prudentiae circumspectione fiat quaesitio. An haec sub ejusmodi censuris fuerit undique observata? Profecto circa spiritualis sibi Divinitus concessi gladii jussu ac prudenter evaginatum, itabit praesumptio pro Papa, quoad Ecclesiae claves immediatum Christi Vicarium agente. Quae, sufficiat, generatim hinc attestasse, dum nimis longum foret de singulis Galliae Regibus, erga quos Romani Pontifi-

ces gladium spiritualem stringebant, specialem ac particularem quaestionem instituire.

ARGUMENTVM II.

Nostratis sententiæ, quo ostenditur, quomodo Regnum integrum possit excommunicari, & sacris interdici, ob peccatum Regum seu Principum.

34. **P**rimum exemplum de interdictis Ecclesiasticis in communitatem latis, afferri solet (ut alia taceam) ex Concilij Triburiensis capite 32. & Cabilonenfis cap. 26. desumptum, ubi Ecclesia quædam, lite de illius patrono pendente, claudi iubetur, ne officium Divinum in ea celebraretur.

Exceptio Elliesiana.

35. **E**xcipitur, Concilium Triburiense non subiecisse interdicto Ecclesiam, de qua agebatur, sed pro bono pacis iussisse, ut Episcopi auctoritate clauderetur; donec ea, quæ de eligendo ad illam regendam Presbytero, lis pendebat, fuisset composita, atque finita.

Refutatio istius exceptionis.

36. **Q**uia Elliesius de Concilij Triburiensis decreto fateatur, ab eo propter bonum pacis fuisse iussum, ut Episcopi auctoritate clauderetur Ecclesia, donec lis, quæ de eligendo Presbytero pendebat, fuisset composita; nunquid ex hoc est in confesso, antiquitatis extitisse morem, ex causâ iustâ per auctoritatem Ecclesiasticam, non materiales duntaxat Ecclesiæ januas claudendi, sed interdicendi, ne officia Divina in ea celebrarentur? Nunquid autem hoc interdicti Ecclesiastici apertam præfert speciem? Ad cuius rei ulteriorem confirmationem, faciunt tria exempla, quæ subministrat historia Gregorij Turonensis lib. 5. cap. 32. lib. 8. cap. 31. & lib. 10. cap. 15. Hæc enim exempla, fateatur is Parisiensis Theologus, probare, interdicta sub finem primæ Dynastiæ Gallicanæ fuisse in more: additque, sub secundâ Dynastiâ interdictorum Ecclesiasticorum usum prorsus invaluisse. Etenim circa annum 870. Hincmarus Laudunensis Ecclesiam suam quasi interdicto subiecit, eâ de causâ ab Hincmaro Rhemenfi graviter increpatus in opusculo 55. capitulorum. cap. 8. Fulbertus quoque Carnotensis Episcopus ad Robertum Regem in Epistola 63. ista scribebat, ad Aurelianam civitatem convenire non possunt Episcopi, cum ibi nec sacrificare liceat, nec Eucharistiam absolute percipere: quod nimirum subjaceret interdicto. Testatur etiam Ademarum Engolismensis ad annum 994. quod Alduinus Episcopus Lemovicensis pro nequitia populi iusserit, Ecclesias & Monasteria cessare à cultu Divino, & à sacrosancto Sacrificio &c.

ARGUMENTUM III.

Prioris continuativum.

Dum Elliesius interdictorum generalium usum saltem frequentiorem reprobare conatur, non pauca nihilominus de ijs argumenta & exempla nobis subministrat pag. 288. asseverando: usque ad Gregorium VII. rara equidem fuisse interdicta, & in peculiaribus duntaxat Ecclesiis lata: at illum Pontificem suæ auctoritatis augendæ perquam studiosum, ijs frequenter in Regna eorum integra esse usum, aliisque Episcopis, ut idem tentarent, exemplo fuisse. Hinc eo præsertim tempore multis interdictis pacem Ecclesiæ fuisse turbatam, quorum exempla, quàm plurima videri posse aquad Ivonem Episcopus p. 43. 120. 121. 263. 264. & 266. Quem etiam Episcopus 94. interdictum vocare remedium insolitum, observareque, in usu potissimum fuisse in causa sacrilegij, aut violationis pacis.

Exceptiones Elliesianæ.

Excipitur primò. Interdicta generalia ad tuendam auctoritatem Ecclesiasticam adinventum, non fuisse potius isto effectu, sed contrarium omnino effecisse; uti observat Soto in 4. disticta. 22. quasi. 3. 4. 1. habereque in Capit. Alma Mater. de sentent. Excommunicat. Tunc enim exercebat indecoro populi, pululant hæreses, & infinita pericula animarum insurgunt, dum ab Ecclesijs sine culpa earum Divina obsequia subtrahuntur. Experientia etiam demonstrat, interdicta fuisse dissensionum, schismatum, bellorum, aliarumque calamitatum causas.

Secundò. His de causis Romanos Pontifices, quibus hæc interdicta magis prodesse poterant, coactos esse, eorum severitatem ita paulatim imminuere, ut vix ullum haberent effectum: quippe cum primùm interdicta usurpari cœperunt, cujuslibet officij Divini celebratio prohibita fuerit, excepto tantum infantum Baptismo, & Pœnitentiæ administratione in necessitate. Ita Alexander III. qui anno 1170. vivebat, Capit. Non est à vobis de sponsal. Deinde circa Annum 1020. prædicatio Evangelij, & Sacramentum Confirmationis sunt concessa ab Innocentio III. Capit. Responso. de sentent. excommunicationis. Circa annum 1250. Gregorius IX. permisit, ut in unaquaque hebdomada celebraretur missa privata, ostijs clausis, sine pulsu campanarum, Capit. Permissimus. de sent. excomm. Postea circa annum 1245. Innocentius IV. voluit, Sacramentum Pœnitentiæ administrari Cruciatibus, & peregrinis, nec non permittit officium à Clericis recitari sine cantu. Capit. Quod in textu. de pœnitent. & remissione. Demum anno 1300. Bonifacius VIII. Pœnitentiam sanis omnibus administrari iussit, & integram officium quotidie celebrari, ostijs tamen clausis, & sine campanarum pulsu, imò etiam ostijs apertis, & prævio campanarum pulsu, in festis Nativitatis, Paschæ, Pentecostes, &c. Assumpt.

Assumptionis. Cap. Alma mater. de sent. Excomm. in 6. Ex quibus videre est, paulatim interdicto nihil ferme, præter interdicti nomen, esse relictum, quod argumentum est, eos ipsos, quibus utilia maximè sunt interdicta, molestiam & periculum eorum agnovisse.

40. Tertio. Interdicta sæpius esse ab Ecclesijs spreta & contempta. Quis enim ignoret, quàm nihili fecerit Ecclesia Gallicana interdicta in Regnum Franciæ lata tum à Bonifacio tempore Philippi Pulchri, tum à Julio tempore Ludovici XII. tum etiam aliàs ab alijs Pontificibus? Quis nesciat, Rempulicam Venetam interdictum Pauli V. ita irritum judicasse, ut ab eo ne quidem post pacem initam, absolvi se, passa fuerit. Cùm etiam Innocentius VIII. Brugeses, Gandavenfes, & Iprenses interdicti subijcere tentasset, ab ejus sententiâ advocatus Regius provocavit, & Senatus Parisiensis interdictum irritum esse, pronuntiavit, teste Chopino.

41. Quarto. Ex hæcenus deductis patère, interdictum Ecclesiasticum, quod in Regnum, Provinciam, Civitatem, aut Parochiam ob Regis, aut alterius peccatum fertur, rem esse novam, & odiosam, ne dicam, ferè semper injustam & iniquam: repugnare etenim æquitati videtur, innocentes cum noxijs involvi, & ob unius peccatum puniri universam societatem; præsertim cùm Reges & Principes, propter quorum peccata Ecclesiæ interdicto subijci solent, non sint præcipua Societatis Ecclesiasticæ, prout Ecclesiastica est, membra. Quod tamen ita intelligendum est, ut non omnis interdictorum usus sit damnandus, sed quòd caute & raro usurpetur.

Refutatio istarum Exceptionum.

42. Exordiendo à quartâ & ultimâ exceptione, disquiro ex Eliesio, quomodò Christianissimi Regis sui bella iusta pronuntiare valeat, cùm eorundem tamen effectus tot millia animarum præcipiter ad tartara, ac præter immensa insolentium militum flagitia, ut hostium vinci possit iniquitas, tot innocentes noxijs permixtos, oporteat, circa fortunæ & vitæ Bona gravissimè lædi, imò interfici? Scio, ab ipso responsum iri, hæc ingentia bellorum mala per accidens duntaxat, ac indirectè se habere ad belli iusti actiones, dum per hoc Rex unice intendit, jus suum prosequi. Sicut ergo Theologus ille non iniquum ducit, quòd in bello etiam iusto necessum sit, innocentes per accidens involvi cum noxijs, quodque ob unius Regia jura temerantis nequitiam, universa Civitas seu regio aliqua puniatur, sic pariter respondeat sibi ad illam quartam exceptionem.

43. Quinimò Pontificum Romanorum pietas in casu generalis interdicti tam studiosè invigilat pro innocentibus, ne paria cum noxijs damna pati debeant, ut propterea facta sint ea indulta Apostolica, quæ ipsemet Eliesius in 2. suâ Except. enumerat. Quis verò dixerit, interdicta generalia adversùs aliquod

seu Regnum, seu Rempulicam, propter Regis, aut Principis, aut Statùs iniquitatem, ac pertinacem inobedientiam vibrata minùs æqua & iusta fuisse ex eo, quòd ab ipsismet rejs, eorumque fautoribus, viris etiam Ecclesiasticis, spreta & pro irritis habita fuerint? Hoc sanè foret perinde, ac Christianissimi Regis arma in bello secundùm Theologorum suorum sententiam iusto, iniquitatis insimulare ex hoc, quòd ipsis tum vi militari, tum acriori calamo resistatur, eorumque injustitia passim redarguatur. Hinc proinde prima Eliesij exceptio facilè eliditur, dum interdicta generalia ad tuendam auctoritatem Ecclesiasticam, adinventam quidem pronuntiat, ad Populi tamen indevotionem, hæresumque pululationem, animarumque infinita pericula progignenda, perquam proclivis dicit: quia namque finis ille directè ac per se intentus æquus & sanctus est, asserere oportet, mala inde per accidens duntaxat ac præter intentionem eventientia, moraliter haud imputari, maximè cùm ijs præcavendis satis congrua, à Romanis Pontificibus adhiberi soleant remedia in dicta 2. Except. enumerata: aperto sanè argumento, sanctum illum tuendæ Ecclesiasticæ auctoritatis finem, tam purè intendi à Summis Pontificibus, ut non sinant, cum contaminari ex effectibus pravis, solum indirectè, ac per accidens, seu præter intentionem ipsorum forsan eventuris.

44. Unde postea etiam, interdicta generalia usque ad Gregorium VII. fuisse rariora, maximè dum vel Christianis Imperatorum adhuc Ethnicorum regimini subiectis, vel Regibus Christianam Religionem jam professis, sanctæ Ecclesiæ, Divinæque Legis servandæ majus studium habentibus, ratio non admittebat hujusmodi interdictorum usum: at eorum, rarior licèt, ab ipsomet etiam Eliesio asserta inflectio, jam noletur ex ipsius quoque antiquitatis sanctâ disciplina comprobari.

Corollarium.

An etiam in ipsos mortuos ferri possit excommunicatio?

46. Brevis summa hæc complectemur, quæ Eliesius à pag. 290. usque ad pag. 292. digessit. Illa namque quaestio vel intelligitur de propria & verâ excommunicatione, quæ est actus Clavium Ecclesiæ, minimè protelarum super mortuis. Vel intelligi potest de continuatione excommunicationis in vivis contractæ, & per absolutionem legitimam non ablata, vel etiam de excommunicatione impropria, detestatione scilicet memoriæ nefarij alicujus & facinorosi defuncti, vel etiam pro detractione seu erasure nominis ex Dypticis, seu Tabulis Ecclesiasticis in publico recitati contactus. Hæc igitur posterior, non illa prior excommunicatio ferri potest in mortuos. Quamvis enim Vigilius in constituto improbabile videatur, Sacerdotes in pace Ecclesiasticâ defunctos ex aliquâ post mortem ipsorum manifestâ causâ subijci anathemati, hoc

hoc tamen aliquam admittit moderationem ex *Can. Concilij Africani*, in quo statutum erat de Episcopis defunctis, qui hæreticis suas facultates reliquerint, ut post mortem anathemati subicerentur: per hoc enim vel indicabatur anathema in vitâ jam contractum, vel excommunicatio *impropiè* duntaxat dicta. Nam uti Gelasius in *Epist. ad Episcopos Dardaniæ* ait. *De eo, qui Divino judicio jam constitutus est, nobis fas aliud non est, præter id, in quo eum dies supremus invenit.*

S. V.

De effectibus Excommunicationis.

47. **E**Xcommunicationis mortalis effectum *primarium* Elliesij *presentis Dissert. 3. cap. 3.* ait, esse, ut aliquis ex albo Christianorum expungatur, & Synaxi, Eucharistiâ, precibus communibus, ac cæteris officijs, quibus societas & communio Christianorum coheret, indignus esse pronuntietur: id enim significare verba Christi: *Sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.* Quemadmodum enim societas civilis servatur cum Ethnicis & Publicanis, ita per excommunicationem non excludi homines à societate civili, nec ijs privari officijs, adjumentis, & bonis, quæ ipsis tanquam hominibus & Civibus jure naturali, Gentium & civili debentur. Verùm ex his posterioribus verbis resultat difficultas; *An nullo profus modo valeat excommunicatio privare commercijs jure civili, imò & Gentium concessis?*

ARGUMENTUM I. Elliesij.

48. **H**ic Auctor *present. pag. 293.* rem hanc ita prosequitur. Itaque primus ac præcipuus, imò *strictè loquendo*, unicus excommunicationis effectus est privatio officiorum spiritualium, non eorum, quæ juri naturali, gentium, aut civili debentur, cujusmodi est conjugum habitatio, parentum in liberos, liberorum in parentes, consanguineorum inter se, ac Regum in subditos, & subditorum in Reges officia necessaria. Quod verò spectat ad libera, ut amicitia, mutui convictus & alia ejusmodi, hæc licet non videantur jure *Divino* prohibita esse, ab ipsis tamen Apostolorum temporibus in usu fuisse, hæc excommunicationis denegare, constat ex B. Paulo multis in locis; mandatque Joannes, *nolite eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis, qui enim dicit illi ave, communicat ejus operibus malignis.*

Responsio.

49. **M**itra profectò in præsentis videtur Elliesij *elissio*, qui cum unicum excommunicationis *strictè ac propriè* sumptæ effectum coarctasset ad privationem officiorum spiritualium, mox tamen Apostolorum exemplo convictus, excommunicationis vim extendit ad mutui convictus, aliisque civilia commercia libera deneganda. Et hinc ansam arri-

pit distinguendi duplicem, *primarium* scilicet, ac *secundarium* excommunicationis effectum. *Primarium* ergo ac *proprium* hujus censure effectum dicit, esse exclusionem à jure, quod habet quis in societate fidelium & Christianorum, & privationem eorum officiorum, quæ Christianis debentur, uti sunt Eucharistica communio ac preces communes. *Secundarium* verò & minus *proprium* ex jure duntaxat *positivo* subsistentem effectum, ait esse, ut cum excommunicatis familiaritas, convictus, & colloquium non ineat, quando nulla necessitas, aut utilitas ad id cogit. Hinc subinfert, longè districtius esse præceptum, ut arcerentur excommunicati à Synaxibus, & precibus communibus, quam ut privarentur confortio familiari; prout ibidem fulius explicat.

ARGUMENTUM II. Elliesij.

Pergit hic Auctor hanc in modum differere. Tameñi vulgò dicantur excommunicati privari bonis, hoc verò significatis:

Os, orate, vale, communico, mensa, negat. Altero tamen versiculo mox restituit, quod illo auferebatur. Ita enim habet ille posterior versus:

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Quo nempe significari, legem excommunicationis superiori versiculo indicatam, non habere locum tum inter virum & uxorem, nec non inter parentes, liberos, & consanguineos, nec non herum & famulos. Tum si nesciatur esse excommunicatus, aut dum hoc scitur, speret quis, suam familiaritatem illi utilem fore ad respiscientiam. Tum si utilitas, aut negotia postulent, quempiam loqui cum excommunicatis, etiam de panem. Cæterum præfactus Parisiensis Doctor ad hæc duo capita reducit causas, quibus non solum liceat, sed oporteat cum excommunicatis communicare in civilibus: nempe quando officium aliquod est debitum, vel quando necessitas, aut utilitas exigat communionem cum excommunicato.

Exceptio.

AD majorem rei præsentis elucidationem videtur operæpretium, ex *alibi* deductis principijs dare rationem, quomodo, & ex quo fundamento censura Ecclesiastica valeat extendi ad bonorum & Jurium temporalium privationem. In pœnis scilicet infligendis Justitiæ ratio duo requirit, justam causam, & legitimam auctoritatem. Si de hac sit agendum, noscitur ea consistere ex clavibus Ecclesiæ. Istæ verò claves sunt per Christum dotatæ *indefinitè* ligandi & solvendi potestate super quodcumque *morale*, in Regnū cælorum ordinabile protensa. Eo ipso autem, quod privatio jurium & bonorum temporalium nata sit hominem infligare ad respiscientiam, & pœnitentiam, ut, dum hæc mediante, sit reconciliatio erga Deum & Ecclesiam, valeat obtineri restitutio *episcopalis* jurium.

jurium ac bonorum. Idcirco in hac morali ad regnum celorum ordinabilitate, fundatur etiam iustitiae causa, propter quam homo peccator iuste possit per censuram Ecclesiasticam privari bonorum ac jurium temporalium communicatione, ut hinc moveatur ad penitentiam, sicque restituatur in Jns Regni celorum, quod suo peccato amiserat. Quam nihilominus indefinitam clavium auctoritatem suam Ecclesia in ferendis censuris eatenus moderatur, ut sua benignitate concedere adhuc soleat communionem cum excommunicatis etiam denunciatis faciendam in casibus praeducto posteriori versiculo expressis. Prima namque non tantum ratione necessitatis, sed etiam utilitatis praesertim spiritualis, tum communicanti, tum excommunicato inde provenientis, excusator communicatio cum excommunicato. Hanc enim de causa licet ipsi praebere consilia salutaria, concionem coram ipso facere, petere consilium ab excommunicato, dum alius non aequè bonum consilium creditur suggesturus. Licet etiam est, excommunicato dare elemosynam, vel ab ipso recipere, dum non aequè commodè ab alio impetrare poterit, licet insuper, debitum ipsi solvere, vel ab ipso exigere. Ex capit. Responso. De sent. excom. & Cap. Quoniam multos. 11. quest. 3.

Secundo ratione obligationis, quae est inter conjugatos, excusatur communicatio uxoris cum marito excommunicato, tam quoad petitionem debiti, quam quoad commune in mensa gubernatione domus, colloquijs, alijsque domesticis obsequijs consortium. Ex cit. Cap. Quoniam multos. & Capit. Inter alia. De sent. excom.

Tertio ratione famulatus, seu subjectionis eatenus licet communicatio cum excommunicato, ut famulis concedatur communio cum suis dominis excommunicatis, quando ante excommunicationem contraxerunt subjectionem. Ex dicto Capitulo. Inter alia. Denique communicationem fidelium cum excommunicatis excusat ignorantia quaecunque sive juris, sive facti, etiam vincibilis, modo non sit crassa & affectata; uti ex cit. Capit. Quoniam multos. probant Doctores. Quare juxta priorem antea allatum versiculum, in sequentibus duntaxat casibus est prohibita communicatio cum excommunicatis vitandis.

Nempe primo communicans cum excommunicato in Divinis officijs publicis, seu usu Sacramentorum, indubie est reus mortalis adversus censuram transgressionis. Quinimo Clericus cum excommunicato vitando communicans in Divinis, illum scilicet, quem à Papa nominatim excommunicatum novit, sponte ac libere admittendo ad Divina, majorem contrahit excommunicationem; uti colligitur ex Cap. Significasti. De sent. excom. Deinde excommunicationem majorem incurrit, qui cum aliquo nominatim excommunicato, & ut sic denunciato communicat in crimine, ob quod percussus est excommunicatione. Ex Cap. Si concubinae. De sent. excom. Et

Cap. Statuimus. eodem titulo. in 6. Et si excommunicatio tali modo feratur, ut etiam participantes pronuntientur sub ipso contenti, tunc si pesti mentionem saltem trinam singulariter intimatam, quis non desistat a talis excommunicati communione, tunc eidem excommunicationis vinculo subjicitur, dum tamen communicatio importat reatum mortalem. Ex Cap. Quod in dubijs. De sent. excom. Extra casus autem praetactos communicatio cum excommunicato non est prohibita, nisi sub excommunicatione minore, quae ob culpam etiam venialem contrahitur Ex Cap. A nobis. De exceptionibus. Et hinc civilis & politica cum excommunicato communicatio, si non sit nimis frequens & scandalosa, secundum Doctores non est lethifera.

ARGUMENTUM III. Elliesij.

Hic Parisiensis Doctor pag. 296. contendit, potestatem Ecclesiae totam esse spiritualem, nec ullum habere dominium in res, actiones & personas civiles, nec adeo posse ullas temporales poenas infligere, aut per vim cogere, sed tantum suadere, hortari, & docere. Nam teste Hieronymo Epist. 3. ad Nepotianum, hoc inter Reges & Episcopos discrimen est, quod illi volentibus, hi volentibus imperent. Similia habet Chrysostomus in Epist. 1. ad Thessalonic. Et in Epist. ad Titum. Si contentinatur Episcopus, inquit, non oportet, ultiones ingerere, sed tota ultio est, plorare, ingemiscere. Hinc octo primis Ecclesiae saeculis, cum de auctoritate Ecclesiastica mentio fiebat, non adhibebantur haec nomina jurisdictionis, Majestatis, aut tribunalis, sed duntaxat ministrarij & cathedrae. Illis quoque temporibus nulla poena temporalis, sed tantum excommunicatio & depositio indicebatur ab Ecclesia in peccatores, aut hereticos.

Responso.

Ex antehac deductis constat, Ecclesiae potestatem super temporalibus etiam quae moralitate in Regnum celorum ordinabili supervestitus potentiam, esse nihilominus totam quantum spiritualement, eo quod ipseus formale obiectum, nempe moralitas in Regnum celorum ordinabilis sit pure quid spirituale: tamen si sub ejus obiecto materiali contineantur quoque temporalia, qua moralitatem illam participantia: non enim potestatis cujuscunque denominatio sit a materiali, sed a formalis obiecto, veluti potentia intellectiva non propterea neganda est, tota esse spiritualis, quantumvis ejus obiectum materiale complectatur etiam corporalia, qua ad formalitatem tamen spiritualitatis per specierum intelligibilem exphantasmatis abstractionem elevabilia. Facile autem concesserim, Ecclesiam non habere dominium in res, actiones, & personas civiles. Quippe cum dominium importet facultatem utendi re pro lubitu ad proprium commodum, quod procul abesse debet à potestate Ecclesiastica, non in suam propriam, sed

III. Diqui. XII.

ARGUMENTUM III.

52.

53.

54.

55.

56.

sed Ecclesie publicam, nec non illius, contra quem agitur censuris, utilitatem spiritualem unice intentam. Quod verò nullam vi Ecclesia cogere possit obliuantes, sed cum his suadendo duntaxat, hortando, & docendo agere debeat, prorsus alienum est à praxi etiam Apostolicam, secundum quam Paulus Corinthium incestuosum Sathanæ tradendum iudicavit.

57. Perperam confundit insuper Elliesius *primarium ac secundarium* potestatis Ecclesiasticæ munus, quorum prius equidem, non nisi in volentes exercetur; uti probant *præallegatæ auctoritates*. At ubi talis agendi modus in protervis & contumacibus locum habere non potest, superest alterum, quasi subsidarium per censuras, & pœnas infligendas remedium, non nisi *secundariis* incumbens potestati pastoralis officij. Quod si verò nec istud *secundarium* remedium sit efficax, non oportet, Episcopum ingerere ultiones gladij materialis, sed nihil superest ipsi, nisi plorare & orare.

58. Nec porro si jurisdictionis ac similia nomina primis Ecclesie sæculis non fuissent in usu, plus inde evinceretur, ac si mysteria fidei sub vocibus *consubstantialitatis & transsubstantiationis* contenta, elidere quis conaretur ex eo, quod illa nomina non fuerint in usu prima vix antiquitatis. Quia denique excommunicationis & depositionis pœna, ipsomet Elliesio fatente, primis Ecclesie sæculis erat in usu, quæ profecto non in volentes, sed vel maxime invitos ac reluctantes stringi solet, in aperto jam est falsitas Elliesiani principij, quo is Theologus nititur, auctoritatem Ecclesie in tantum restringere, ut dicat, ei locum non esse nisi erga volentes.

Corollarium. I.

Si quis excommunicatus intrudat se Ecclesiasticis conventibus, aut depositus Episcopus vi retineat Ecclesiam, quidnam superfit remedium?

59. Huic quæstioni respondet Elliesius. Cum unusquisque jure naturali & civili possit indignos arcere à suis conventibus, utique convenire Ecclesie quoque potestatem, à suis conventibus arcendi indignos. Circa quod Elliesianum responsum summopere admiror, quod Theologus ille, non nisi in naturali omnibus societatibus communi jure fundatam dicat illam Ecclesie potestatem, dum tamen Christus ejus claves *indefinitam* ad quodcunque ligandum & solvendum potestate munivit. Non equidem in usu est Ecclesie, uti per se ipsam temporali gladio, hic ipse tamen in vi clavium eatenus est in potestate Ecclesie, seu Cathedræ Apostolicæ, ut isthæc erga illos, qui legibus ac censuris suis contumaciter resistunt, possit ejusdem usum præcipere Imperatoribus, ac Regibus, implorando eorum brachium sæculare. Juxta quod proinde principium, probari potest sequens Elliesij doctrina, si excommunicati, iniquitatis, refractarij apertam vim moliantur, tunc recurrendum esse ad Magistratus & Judices sæculares pro

implorando auxilio; cujusmodi implorationem brachij sæcularis pro exequendis Canonibus esse antiquissimam, Concilio etiam Antiocheno Can. 5. ita sanciente, *Si Presbyter, vel Diaconus perseverat perturbare, & Ecclesiam Dei evertere, per externam potentiam seditionis auctor castigetur.*

Corollarium II.

Utrum excommunicatio alicujus, v. g. Episcopi, semper inferat depositionem, & an excommunicatio habere possit aliquem internum effectum?

Simplicibus enuntiationibus expediemus has minoris difficultatis quæstiones. Primum itaque respondet Elliesius pag. 288. quod excommunicatio fertur à Superiore, v. g. ab Episcopo, seu Synodo, tunc Sacerdotem taliter excommunicatum habendum esse pro deposito. Verum hoc merito negandum est. Nam depositionis pœna, utpote gravissima non nisi gradatim intenteatur, si namque excommunicatio non pravaleat, quin Clericus huic obnoxius, in suam nequitiam incedat, tunc non statim, sed ultimo quasi loco *speciali* adhuc processum juridicum, sententiamque hinc secutam, infligi solet depositio.

Secundò Elliesius pag. 299. ac sequens, addit, eos, qui ab Ecclesia communiione sine ullâ eorum culpâ secernuntur, non propterea ligatos esse coram Deo, aut damnationi obnoxios: veluti probant testimonia Origenis in cap. 16. Matth. Hieronymi in eundem locum. Augustini. cap. 6. lib. de vera Relig. & Gregorij Magni homil. 26. in Evang. Quibus coronidis loco super additur, quomodo intelligendum sit, quod S. Leo Ep. 92. & Gregorius Magnus homil. 26. in Evang. dicunt, *Sacerdotis sententiam etiam injustam timendam est*. Ad quod Elliesius *præfati* pag. 301. recte respondet, timendam esse pastoris sententiam etiam injustam; non quod liget interius conscientiam, sed quia per eam privatur homo Sacramentis, precibus, & alijs officijs, quibus Christianum defungi, par est. Atque hinc, uti S. Leo loco cit. ait, *anima ejus veluti sancta & inermis quodammodo, diabolicis insinuat, ut facile capiatur, oblecta est*. Est ergo talis sententia timenda, quia per eam ab Ecclesia visibilis communiione removemur, tamen propterea non excidamus à sanctitate.

¶

DISQUISITIO XIV.

Quid sentiendum sit de Appellationibus in Galliam ad Iudices sæculares interpositis, si ab abusu Ecclesiasticæ jurisdictionis?

§. I.

EX hujusmodi appellationibus subsistere veram originem & progressum libertatum Eccle-